

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinv

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0234

LOG Titel: De lynge seu Troquilla. Cap. XLII.

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

DE PICIS CONGENERE. Cap. XLI.

I huic auj, quam idem Excellentissimus Marchio mihi communicauit, eadem pedum dispositio, quæ *κολις* seu Pico viridi esset, ei sanè congener dici posset: at quoniam more aliarum digitos tres antè, & vnum pro calce habeat, & tamen corporis habitu, & rostri maximè Picos quodammodo referat, itaq. hic, quem assignauimus, locus illi conuenire nobis videbatur. Est autem, quantum ex pictura conijcere licet, Coccothraustis magnitudine; rostro luteo, acuto, robusto, Picorum haud dissimili, vertice, ceruice, & toto dorso viridi, vropygio albo, pennis alarum vestitricibus etià viridibus, remium superioribus albis, inferioribus, & cauda cæruleis. Prona eius pars à rostri initio ad anum vsque colore cinnabarino. Pedes nigri.

DE IYNGE SEV TORQVILLA.

Cap. XLII.

Orquillam meo iudicio a Bellonius re adè Picorum historiæ subiūxit. Etsi verò rostrum eius breuius sit quàm Picorum: validum tamen est, & ad pertundendos arborum cortices apprime idoneum: quinimo cum victus ratione, tum pedum constitutione cum illis conuenit. Accidit lingua etiam cum illorum lingua similis, longa nempe, & insigni cuspidè præmunita. Quibus pariter rationibus adductus hoc loco de ea agere determinauimus.

Kinadius piscis.

KInædius siue Iynx Kiranoidis piscis marini etiam genus est, in cuius transparente corpore spinæ apparent. Suidæ, & Varino fistula ex vnico tantum calamo compacta; nec non eidem Suidæ quoddam instrumentum exiguum, quod veneficæ quos amabât, sibi conciliaturæ circumagere solent: vnde etiam prouerbialiter omnia illecebrarum, & blandimentorum genera Græci passim *ιγγας*, et si Athenæus *λυγγας* habeat, appellant, vt ex adducendis hic multorum autoritatibus constat: Ad hunc sensum b Sophocles in primis, vbi de Pelopis formæ præstantia agit, ita infit:

Τοιδὸν δ' ἐγὼ φέει *ιγγα* θρασύθριαν
Ἐρωτος ἀσραπὴν τιν' ὀμματων ἐχει: id est:
Iγγα talem lumina efficiant illicem
Amoris igneam tubar in oculos cubans.

a Libro 3. Deipn. b In Ippoda mia.

c In Persis

Et c Aeschylus.

Ιγγα μοι δὴ τ' ἀγαπῶν ἡτίροι ὑπομινύσκες
Regis tibi altorum honorum lenocinantium memoriam.

d Lib. 4 H. Acchiop. e Ad Atha mesium.

d Heliodorus Emecenus ἀπαραιντων, inquit, ἔχει πρὸς ῥοαίνας *ιγγα* χρύσεος καὶ λιθοσ, id est, aurum, & gemma vni pellacia haad dubiâ ἀπὰδ *φοινικίνου* γενος, id est etiam e alibi ἀντὶ τοῦ ἐπέω ἀποφαντὸς διούρο πολλὰς *ιγγε* γενουμένη ἀγόγιμον, id est, *ισάμ* illam (Galathæâ) *ισί* hic *βίβια* *ναίης* illecebris conciliatam. Item Suidas sed ex incerto authore, ἢ δὲ Κλεοπάτρα φέτοιας, αὐταὶς *ιγγε*ν *κατ*εσιβασῶ κρατύσεν τριτῆ, id est, Cleopatra *τεβ*atur se *ε*ισάμ *ι*llecebris, *quibus* *ε*ξ *ε*σάρῆ, & *Α*ντωνίου, *τε*στιον quoque *Α*ργυρίου *ε*κρηναύραμ. Idem de Diogene loquens τοιαῦτη, inquit, *τις* ἀπορῶν *ιγγε* τοῖς Διογένης λογικῶν κῦρος, id est, tantum *ι*nerat illi *ε*ium *Διο*genis *ε*νικός *ε*ρβίς. Sic etiam de Helena illud vulgatum est, ἔτο *ε*φελευστικῶς *ε*νας ἔχε ποτὺ *ιγγας*, hoc est, *ισάμ* *υ*alidas, & *ι*llices amoris *ιγγας* *hab*uit, scilicet vt cum Priamus illam agnosceret belli causâ esse, irasit tamen illi nequiecit, imò filix nomine eam compellere amanter. Eodem modo Ioannes Τζετζῆς λογικῶς *ιγγας* hoc est, *υ*erbosum *ιγγας* siue illecebras vocauit, quòd animos verba quantumuis duos, & inflexiles, quodam lenocinio attrahant. In quo etiam sensu f Pindarus eam vocem pro cupidine, & desiderio accipiens, *ιγγι* *τρομα* *ἡ*ταρ, inquit, id est, *ι*lquefcit *ιγγε* seu *α*more *πε*τῆς: quod dictū in prouerbiū ab *ι*ι, in eos qui impotenti de fiderio ad aliquid trahuntur. Et eleganter Lycophon *ιγγα* *υ*ρροφόρον, id est *ι*ρατισμοῦ *ιγγε* *α*μοris illecebras dicebat. Nicephorus Gregoras ex altorum auctoritate *ιγγα* *ε*ρβίς *ε*ιστῆ *κ*ιθῶ *ρ*αν *ε*υμελεσάτω id est, *ε*ιθaram mirè concinnam, atque inde prouerbiali figura *π*ῶν *γ*λυκύ *κ*α *π*οθῆνον, id est, *quid* *ε*ius *su*auis ac *ε* desiderabilis *ιγγα* dici. At Glossomarius Theocriti Iyngia uicula natium amatorij phltri vim inesse annotat, ac idcirco omnia ad morem impellentia, gratiosa, pellacia, & ad persuadendum apposita *ιγγας* metaphorice vocari. Significat deniq; ad Græcis Iynx maris fallaciam, & quasi illecebram, lumnam videlicet tranquillitatem, quæ ad nauigandum homines alliciens, in magnos, & horribiles fluctus verti solet. Hanc tranquillitatem g Lucretius pellaciam dixit eo versu:

Subdola cum videt placidi pellacia ponti.

SYNONIMA.

a Lib. 3. Hi. cap. 12.

Iνυξ a Aristoteli, alijsq; Græcis appellatur, Latinis nomine in latium translato Iynx. Gaza vt in iō in fingendis nominibus liber, atq; eo pacto se de lingua latina bene mereri existimâs, nouum vobis, appositum tamen, vtinam sic vbiq; vocabulum inuenit, Torquillam appellans, quoniam hæc au cula reliquis corporis partibus nihil agentibus. solam ceruicem contorquet. Eustathius pro *Ινυξ* scribit *ινξ* absque y, & a verbo *ινξω* vel *ινξω* deriuat, quod est clamare: Galenus, & Suidas *κιναιδιον*, Tzetzes *σεισοπυγιον*, & c in cluda, b Albertus, voce, vt solet bar 50 bara Gocoz nominat. Athi Græciæ montis incola: teste Bellonio, Alcionem, Theocriti interpres *σεισοπυγιαν* falsò, & perperam quidam *σεισοπυγίδα*, Moracillam, & Meropem. c Gaza ab antiquis Turbinem dictam fuisse alibi tradit: verum ex illis neminē turbinis nomine pro aue vsū inuenio. Ornithologus ita fortè dictam conijcit, quòd corpore turbinis similis sit: si quidem cauda, inquit, cuius pars postrema in icone à nobis posita patenter, & latior esse dicetbar. Rhombi alteram partem quodammodo refert, & reliquum corpus capite dempto atque cauda Rhombum integrum. Hæc ille. Id verò etymum, vt pace eius dicam, parum admodum mihi arridet, cum potius ita appellatam crediderim, (si modò verum est, quòd ita vocetur,) quoniam collum, ac caput circumagens turbinis imaginem præ se ferat: vnde etiam

Torquilla.

Yux.

b Lib. 6. de Aurb. c. 18.

d 2. H. c. 12.

Cur turbo vocetur.

e Coll. i. tot. quis.

10 Cælio Collitorquis, & Italis Tortocollo, seu Collotorto, Stortocollo, Capotorto, & Romæ priuatim Verticella nuncupatur, & Hispanis Torxicuello. Sed iam reliqua synonymia prosequamur. Neapolitani hanc auem Formiculam appellant: quare vbi apud b Kyranidem ad superstitiosum phylacterium Formicarius & Itygos legitur Ornithologus ab interprete Formicarium pro Iynge redditum, & vtrumq; in textum ascitum esse iudicat: Galli Terco, vel Turcot, Germani VVindhalfz, quod nomen Meropt perperam quidam recentiores tribuunt. Naterhalfz, Nater VVendel, Nater VVang, Traeehalfz Quæ nomina omnia à colli circumuolutione detorta sunt.

Formicula.
a Lib. 1. in Phoca.

FORMA DESCRIPTIO.

20 IYngem Fringillæ comparat a Aristoteles, sed paulò maiorem esse testatur; quæ magnitudo huic aciculæ equidem exactè conuenit: vt secunda etiam, quam addidit nota, quòd scilicet corpore sit vario. Rostrum habet firmum, sed multò minus, quam Pici, ex plumbeo & nigro permixtum. Linguae aculeus tam acutus, & validus est, vt humanam cutem; haud aliter ac acicula penetret. Ea infra arteriæ summum subit, & supra cranium reflexæ prope nares, vt in Pico Martio, inseritur. Est autem gemina; vbi ab occipio reflecti incipit, & in sincipite rursus vtræq; partes conueniunt. Quæ res Aristotelem minimè latuit, linguam serpentibus similem habere, eamque in longitudinem mensura quatuor digitorum porrigere, rursusque intra rostrum contrahere tradentem. Linguae musculorumque eam mouentium hæc icon est.

b L. 2. his. cap. 12 Magnitudo. Color. Rostrum. Lingua.

Capitis vertex, ceruix, dorsum, vropygium ex cinereo nigrescunt. Retro oculos macula atra est oblongiuscula, supra quam lineæ candidæ sunt exiguæ, transversales quæ versus inferiores longiores semper euadunt, & supra superiores alarum partem longissimæ, & semper exiles tenuesq;. Mentum, pectus, & venter totus sublutea, subnigris maculis transversalibus insigniuntur. Remiges alarum nigræ sunt, & maculis rubeis maximis consperguntur. Cauda longiuscula, cinerea, calamos obtinet nigros, & maculas eiusdem coloris transversales semilunares fermè. Crura fusca sunt. Digi pedum Picorum more vtrinq; duo: cuius rei b Aristoteles causam residens, corpus eius minus, quam cæterarum in aduersum propensius esse dicit. Digitorum verò talis constitutio est, vt vtrobiq; longior alter, cum altero breuiore coniungatur. Eos grandes Aristoteles, & Monedulis similis esse testatur. Mas à fœmina manifestè distinguitur, quoniam is rubicundior est, illa ad cinereum magis ver-

Ala. Cauda. Crura. b Lib. 4. de Part. ani. cap. 12.

30 40 git. Pectus in mare etiam magis flauescit. Prior icon maris est, secunda fœminæ; vtramque sequens pagina datur est.

LOCVS. VOX. VICTVS.

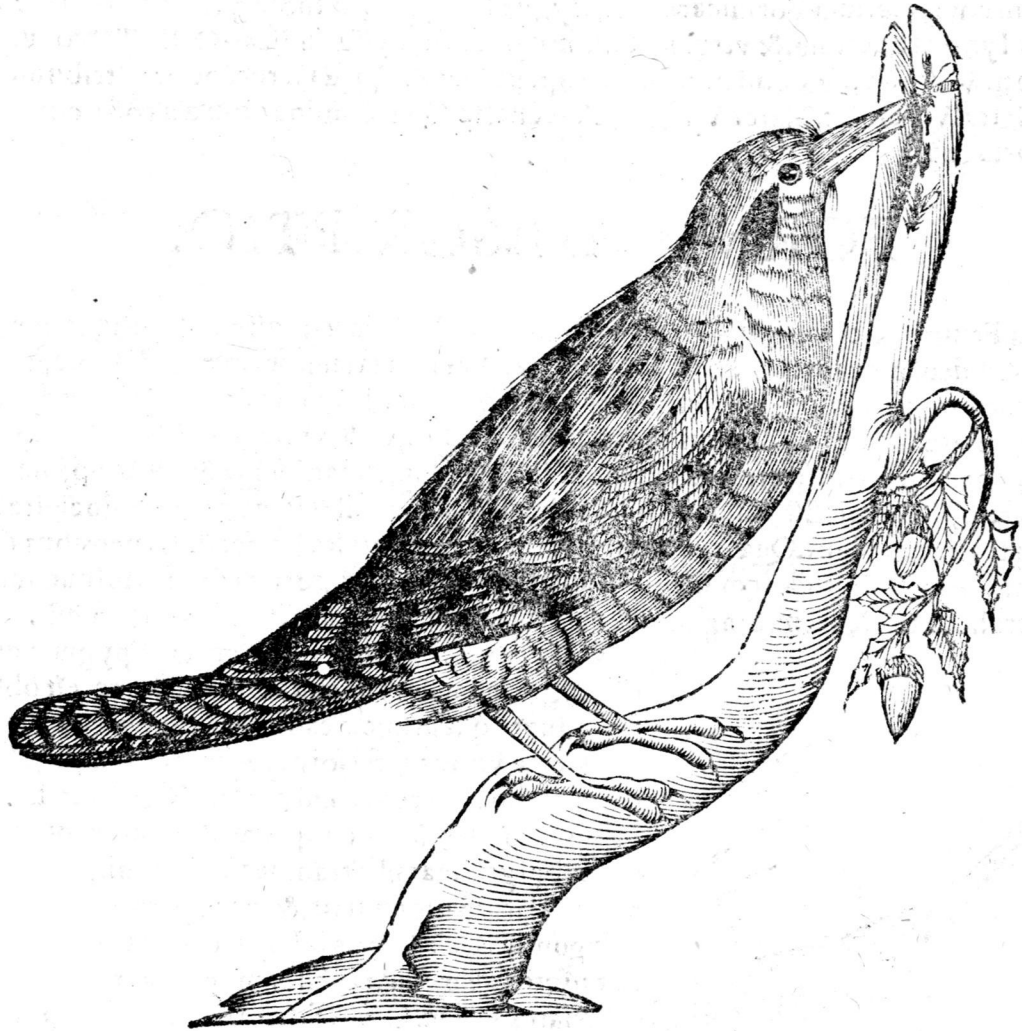
50 TORquilla in quavis regione ferè conspicitur circa arbores versari. Dicitur *επιζεν*, hoc est, vt Gaza vertit, stridere: Aelianus uerò obliquam tibiam uoce sua imitari ait. Vescitur formicis. Quibus captâ Ornithologus per quinque dies sese unam aluisse in cauea narrat, neq; præter eas alio cibo uesci propria experientia edoctus affirmat. Eas uerò exera lingua uelocissimè aculeo linguae transfixas, ut pueri renas ferreo mucrone per arcum attrahito, emissioq; uenari solent, deuorat, nec unquam rostro attingit, ut cæteræ aues cibos suos solent.

Vox. Victus.

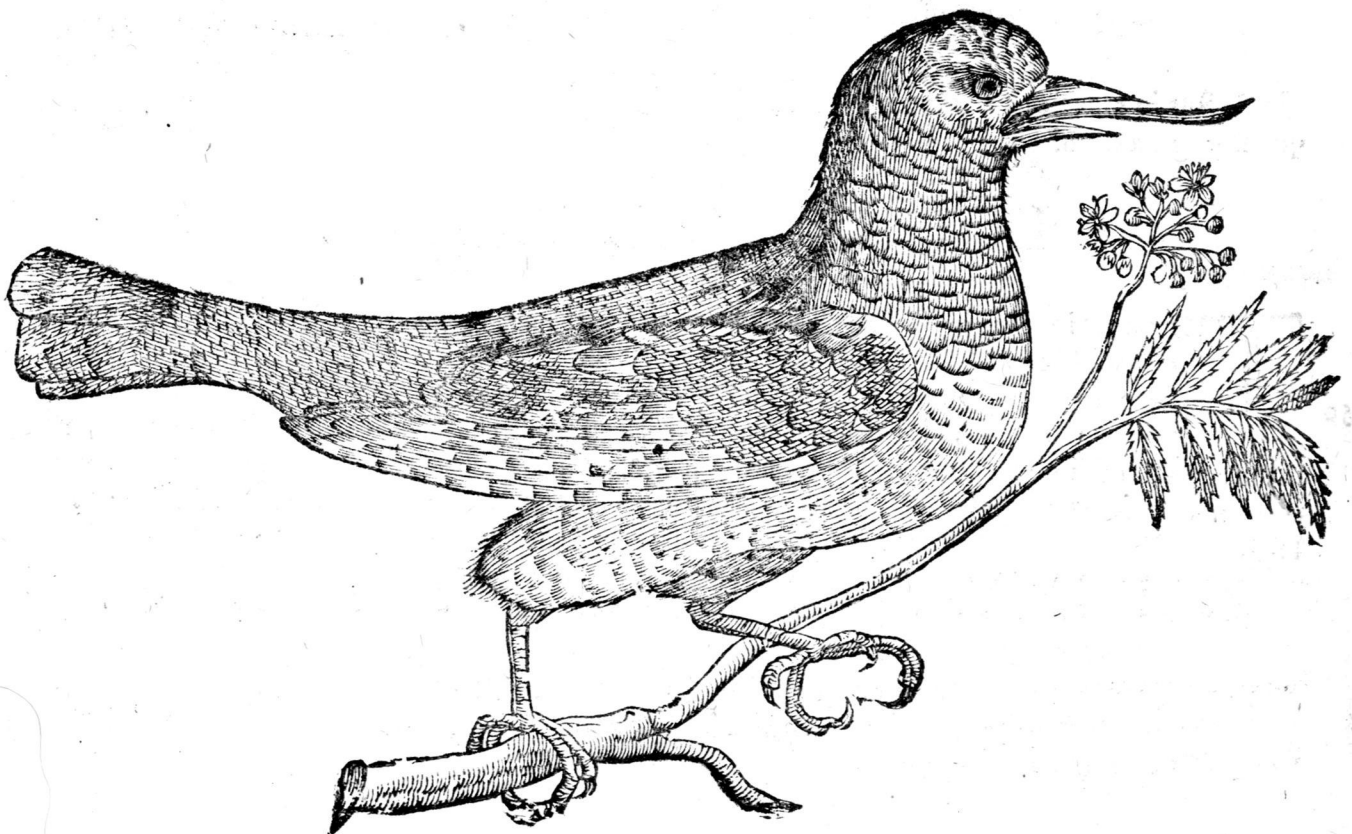
NIDVS. GENERATIO.

IYnx Picorum more in foraminibus arborum, quandoque tamen in domibus etiam, & uillis nidulatur. Enumeratur inter animantia multipara. Nam uel octo, uel nouem oua unico partu excludere dicitur.

Vlysis Aldrouandi
IYNX MAS.

IYNX FÆMINA.

M O R E S.

A Egerrime cicuratur. Rostro ligna tundit, & strepitum, qualem Pici, edit. Si manu tenetur, caput in utramque partem circumagit, non adeo tamen, ut rostrum ad medium dorsum omnino retrò spectet, at ulterius quam in vilo alio auium genere. Ornithologus Iyngem domi suae enutritam accedente aliquo homine haud facile fugisse, accessum vero ægré tulisse, collo in sublime erecto, & rostro sine morsu modo extenso, modo retracto instar minitantis iram declarasse refert, plumis interim, præsertim capitis riguisse, & caudam erexisse atque dilataisse. Capitur hæc volucris hyeme, & maxime autumno, aliquando etiam Aprili & Iulio, cum sobolem nutrit.

Quando capiatur.

H I E R O G L Y P H I C A.

P Er Iyngis avis imaginem propter insignem linguæ eius longitudinem, hominẽ, qui plus quam par est, loquax sit, nonnulli intellexerunt, unde similiter communi paræmia verbosus, garrulosque homines ab instrumento isto linguaces vocare solemus. Philostratus Babylone ex testudine loci, ubi rex ius dicere solebat, quatuor aureas Iynges dependisse scribit, fatalem conditionem significantes, admonentesque Regem, ne se supra hominem efferret: eas verò dicunt Magos, cum in regiam venissent, fieri iussisse. Vocant autem ipsas Deorum Linguas.

Hominis duacis typus. Linguaces qui. In vita Apollonij Fatalis conditionis typus.

M E D I C A.

G Alenus Antonij Musæ Trichiasim vocari ait ad pilos pungentes in palpebris enascentes. Felauiculæ, inquit, quæ Cineas appellatur, & aconiti dimidium eius, mixtis utere, hoc est euulsis pilis locum illine. Aliqui etiam felle per se utuntur, ut in eodem capite legimus.

a Li. 4. de comp med cap. 7.

V S V S I N C I B O.

H eronymus Tragus Iyngem in cibum admitti scribit. Bononiæ milies in foro venalem reperi, & aucupes omnibus in mensæ usum cedere, & carne haud ingrata esse dicunt.

F A B V L O S A.

I yngem Echus filiam, alij Pythus fuisse fabulantur, quæ cum amatorijs venenis Iouem in Ius amorem pellexisset, ab irata Iunone in auiculam, qua in amatorijs veneficijs mulierculæ uti credebantur, immutata est. Theocritus tam superstitiosum ei vim hoc versu tribuit, penes quem fides esto: ait autem.

Ἰὺξ ἔλακε τὸ τῦνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τοῦ ἀνδρᾶ, id est,
Per se Iyngæ meus ille domum viri quæso irabatur.

b Cælius etiam ex Varino, & Pindari Scholiaste Iyngem philtris, & excantamenti amatorijs apram nugatur. Auiculam alis supernè, & inferne pedibus aduocato amantis nomine ex rota agitabant, aut cum cerea rotam super ardentibus prunas amburebant; aut ut alij tradunt, auis interanea rotæ circumuoluta explicabantur. Ut ut est, utrumque fabulas sapit, c Pindarus saltem hinc Iyngem τετρακνᾶμον vocauit, quasi quatuor tibijs vel radijs insignè. Sed & rota ipsa quatuor radijs distincta metaphoricè, ut ait Scholiastes, Iyngis nomine appellari potest. Priuatim verò ad ea philtrea, pennis, ut Tzetzes notat, quæ circa caudam sunt, atque osse eo circa pectus Lambdoide figura, specie simili myropi seu calcari equitum vsus eiusmodi veneficas asseuerant. Alij Auiculam de trocho relegasse dicunt, & carmina quædam obmurmurantes circumgyrasse, aut exenteratam trocho adnexisse. Hinc Xenophon Iynga pro veneficio accepit, ubi ait: ὅτι ταῦτα ἐκ ἀνῶ πολλῶν φιλτρῶν καὶ ἐπωδῶν, καὶ ἰυγγῶν, id est, quod a non extra philtrea, incantamenti, & Iyngas accidunt. Hanc item auiculam rhombo applicatam, pedibusque & alis circumcomplicantem Iasoni Venerem dedisse referunt, ut Medæ erga parentes suos amorem simul, & pudorem auferret, atque ita eam in auxilium suum pelliceret. Alij Iyngem non solum Venerem Iasoni dedisse, sed incantandi simul etiam artem docuisse volunt. Super hac fabula tale carmen apud Pindarum est.

oL. 16. an tiq. lect. c. 25. c Ode. 4. Pythior.

Iason Iyngis opera Medæ amore cõ ciliat. d Pythior Ode. 4.

Ποντιαδ' ἔξυτατων βελεών
 Ποικιλαν Ἰύγγα τετρακταμον
 Ὀλυμπιάδην ἐν ἀλυτω ζεύξασα κυκλω,
 Μαιῶρδα ἀνὴν κυπρογένεια φέρειν
 Πρωτον ἀνδράποισι λιταῖς ἑπαοιδᾶς
 Εἰδασκῆσεν σοφον Αἰσονίδαυ
 Ὅφρα Μυδείας τοκεων ἀφαιλοῖτ' ἀιδῶ, id est,
 Veneranda verò Cyprogenia telorum acutorum domina
 Picaturatam Iyngem Bacchi auem ex Olympo attulit
 Hominibus primum, ut indissolubili circulo quadradiam
 Iungens, carmina sapientem docuit Aesonidem,
 Vt Medea erga parentes reuerentiam, & pudorem adimeret.

e Embl. 78.

Quos versus Andreas Alciatus admodum offitanter sic reddidit.

Nec durus te vincat amor, neu femina mentem
 Diripiat Magicis artibus vlla tuam.
 Bacchica auis p̄ξῖτο tibi Motacilla paretur
 Quam quadratiam circuli in orbe loces.
 Ore cruce[m] & cauda, & geminis ut complices alis,
 Tale amuletum carminis omnis eris.
 Dicitur hoc Veneris signo Pegasus Iason
 Phasiacis lædi non potuisse dotis.

Verùm ex ijs, quæ antè à nobis dicta sunt, & ex ipsis Pindari verbis liquidò constat, Iyngem non depellere amores, vt ille transtulit, sed inducere potius fabulosè scribitur, cuius scilicet auxilio Theocriti puellam, vt amantem in amorem suum pertraheret, usam quoque fuisse nungantur.

EMBLEMA.

ORNITHOLOG I in Iyngis iconem vincetam ad manum hominis tale emblema est.

Cur vincetam Iyngem picta desinet manus?
 Ani hæc amoris, & voluptatis nota est,
 Quæ sita philtis: foriè quòd quouis agas
 Antè & retrorsus collo, in orbem, liberè.
 Sic, & voluptas corda agit mortalium
 Mirumq. torquet in modum quoquòd libes.
 Hanc tu nisi vincetam cum ratione rexeris
 Mentis peribit quicquid ac sensus habes.
 Hoc fascinum putabis, atq. maximum
 Philtum, veneficiu[m]q. quam miserrimum.
 Hoc torquet animos, turbat, & retrò mouet
 Aut igitur omnem tu voluptatem fuge,
 Aut si libes vsi, vincla semper ad moue
 Non cicuratur, semper est vinculis opus.

DE IYNGE CONGENERE.

Cap. XLIII.

Edum huius auis, quam nunc exhibemus, dispositio vel Picis Martijs, vel Iyngi congenerem eam esse manifestò indicat: contrà verò rostrum paruum Iyngi potius, quàm Picis similem reddit. Nunquid verò Iyngis more cervicem nihil agētibus alijs partibus contorqueat, necdum exploratum habeo. Magnitudo Aui, quantum ex transmissa mihi icone iudicare potui, compar cum Iyngē. Color capitis, dorsi, alarum & totius caudæ ferrugineus maculis luteis transversalibus eleganter distinctus. Totum pectus, & venter albicant, & lineis luteis per longitudinem exornantur. Tibiæ luteæ, digiti Picorum more oblongi, eiusdem coloris: ungues adunci, magni, nigri.